

Nikša Butijer

interview

'Dubrovnik ponovo treba postati grad teatra i kulture, a ne masovnog turizma'

Razgovarala ZRINKA VRABEC-MOJZEŠ Fotografije MARIN FRKA

**NIKŠA BUTIJER, DUBROVAČKI GLUMAC I DOCENT NA
AKADEMIJI DRAMSKE UMJETNOSTI**, igra u predstavi 'Van
sebe', autorskom projektu Nataše Rajković i Ivana Penovića,
koja će biti izvedena 13. srpnja na Lazaretima. Ta Butijerova
50. predstava u karijeri bavi se svim vrstama migracija

Van sebe“ naslov je prve dramske premijere na upravo otvorenim Dubrovačkim ljetnim igrama koja će biti izvedena 13. srpnja na Lazaretima. Radi se o autorskom projektu Nataše Rajković, Ivana Penovića i glumačkog ansambla predstave koja je nastala u sklopu projekta "Luka sanjara" (Port of Dreamers), a sufinancirala ga je Europska unija. U predstavi igraju Nikša Butijer, Nataša Kopeč, Romina Tonković, Suzana Brezovec i Pavle Vrkljan. U projektu su, osim Dubrovačkih ljetnih igara kao vodećeg partnera, sudjelovale i različite organizacije iz Hrvatske, Slovenije i Srbije koje se bave iskustvom migranata, utjecajem migracija na razvoj kulturno-društvenog i ekonomskog okruženja i odnosom između koncepta „građanin Europe“ i migranti“. Rezultat trogodišnje provedbe projekta su tri kazališne produkcije koje će biti prikazane na 72. Dubrovačkim ljetnim igrama. Prva produkcija je „Van sebe“, zatim predstava „Proslava“ Slovenskog narodnog gledališta Maribor po tekstu Ivora Martinića u režiji Jana Krmelja te „Pod istim krovom“, u režiji Ivane Janošev i koprodukciji asocijacije Kulturanova i Újvidéki Színháza, manjinskog mađarskog kazališta iz Novog Sada. Uoči premijere predstave „Van sebe“ Nacional je razgovarao s Nikšom Butijerom, kazališnim, filmskim i televizijskim glumcem i docentom na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu kojem će to biti pedeseta predstava u karijeri.

Rođen u Cavtatu, Nikša Butijer završio je gimnaziju u Dubrovniku, a na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu diplomirao 2003. Ostvario je niz kazališnih uloga u zagrebačkim kazalištima, osobito u Satiričkom kazalištu Kerempuh i ZKM-u gdje je ostao upamćen po ulozi u projektu Bobe Jelčića i Nataše Rajković „S druge strane“ 2006., u kojem je igrao s Jadrankom Đokić. Uspjeh je ponovljen i u predstavi Bobe Jelčića „Govori glasnije!“ 2018., u kojem mu je partnerica ponovo bila Jadranka Đokić.

Iza njega su i brojne filmske uloge u uspješnicama kao što su „Posljednji Srbin u Hrvatskoj“ 2019. u režiji Predraga Ličine, „Sam samcat“ Bobe Jelčića, „Koja je ovo država“ Vinka Brešana, „Duboki rezovi“ Dubravke Turić, „Svećenikove djece“ Vinka Brešana, „Ne gledaj mi u pijat“ Hane Jušić, „Kauboiji“ Tomislava Mršića, „Crnci“ Gorana Devića, „Kino lika“ Dalibora Matanića i mnogih drugih. Popularnost je stekao glumeći i u poznatim televizijskim serijama, od „Bitangi i princeza“, „Stipe u gostima“, preko „Naše male klinike“ i „Odmori se, zaslužio si“ do „Crno-bijelog svijeta“, „Novina“ i „Nestalih“. Sudjelovao je u preko 20 sezona Dubrovačkih ljetnih igara, a posebno se istaknuo u ulozi Vuka Konavljanina u predstavi "Dubrovačka trilogija". Bio je Polonije u „Hamletu“ Paola Magellija 2019., a lani je igrao u Držicevoj „Grižuli“ Saše Božića.

“VAN SEBE“ JE PREDSTAVA NASTALA U SKLOPU PROJEKTA "LUKA SANJARA" KOJI JE SUFINANCIRALA EUROPSKA UNIJA

NACIONAL: Sudjelovali ste u ceremoniji otvaranja 72. Dubrovačkih ljetnih igara. Dubrovačku publiku ljuti kada se otvorenje ne drži tradicije. Svi očekuju da knez u togi, sjedeći na taraci Sponze kaže: neka uđu glumci! Kako vi gledate na režiju ceremonije?

Otvaranje je tradicionalni ceremonijal s perikama i togama, kada se donesu ključevi grada, a počinje državnom himnom i završava s "Himnom slobodi" i dizanjem festivalske zastave. To je zadani okvir. No ja sam protiv toga da to svake godine bude isto. Zašto se netko mlad, kao na primjer moj mladi kolega s Akademije, režiser Hrvoje Korbar, ne bi domislio nečemu novome i napravio to na drugačiji način? Meni je drago da je to tako. Znam da se dubrovačkoj publici često ne sviđaju neki noviteti, ali što mi tu možemo? Zato i rade mladi ljudi, da bi uzburkali duhove. Uostalom, uvijek postoje famozne generalne probe, na kojima se publika može „ispuhati“, dobacivati primjedbe, iskazati svoje nezadovoljstvo.

NACIONAL: Kako su izgledale probe za predstavu „Van sebe“ u korona-uvjetima?

Ovu predstavu koja se bavi problemom migracija trebali smo raditi još prošle godine, a

preliminarni razgovori vođeni su još prije dvije godine. Krenuli smo sa zoom-probama, na kojima smo pojedinačno pronalazili likove koje bismo trebali igrati. Početkom lipnja počeli smo s probama u ZKM-u u Zagrebu, a od početka srpnja smo u Dubrovniku. Prvi dio predstave koji režira Ivan Penović igra se u Lazaretima, a drugi dio koji režira Nataša Rajković ispod Lazareta, na morskoj obali, na predjelu Komarda, unutar istog kompleksa. U publici će biti 50-ak ljudi zbog epidemioloških mjera i intimnosti prostora.

NACIONAL: Nataša Rajković i Bobo Jelčić, u čijim ste predstavama ostvarili zapažene uloge, poznati su po „glumačkom teatru“, odnosno da glumce aktivno uključuju u proces i potiču ih da improviziraju. Kako je nastao vaš lik u predstavi?

Doista, i s Natašom i Bobom puno sam radio. U Kerempuhu sam s Bobom u posljednje vrijeme radio dvije predstave „Govori glasnije“ i „Hrvatski put ka sreći“, a s Natašom sam posljednji put radio baš u Dubrovniku „Allons enfants“ 2013. u Gradskoj vijećnici. Žao mi je da nismo ponovili tu predstavu koja je igrala samo jednu godinu, a meni je bila jedna od dražih. No vratimo se našim likovima u novoj predstavi „Van sebe“. Kroz kreativni proces pokušali smo kroz te likove ispričati neke naše lokalne priče koje je kasnije moguće proširiti. Teško je prepričati čime se bavi ova predstava. Tema jesu migracije, ali i migracije unutar nas samih; nastojimo pokazati kako ljudi mogu ostati konzervirani u nekom prošlom vremenu, a zapravo trebaju vrlo malo poticaja da bi se pokrenuli i ostvarili svoje ciljeve i nade. Moj lik je predstavnik turističke zajednice, ima svoje apartmane i sobe koje iznajmljuje i ima jednu zaposlenicu u svojoj mini-agenciji, odlazi na aerodrom po svoje goste. On je čovjek iz naroda, bit će sigurno prepoznatljiv publici.

NACIONAL: Koliko ste imali slobode u kreiranju lika?

Apsolutnu slobodu, od početka dolazili smo

**'NAJVIŠE JE
 MIGRACIJA u našim
 glavama, u kojima su
 mnogi svoji lokalni
 šerifi. Mi bismo morali
 migrirati iz vlastitih
 moždanih opni i početi
 se ponašati normalno i
 ljudski'**

s puno prijedloga. Prvo sam radio s Natašom, a Ivan Penović se kasnije uključio. Dva redatelja, dva dijela predstave, na dvije lokacije, ali su isti likovi i slične situacije, iako je drugi dio predstave na obali koji režira Nataša Rajković slikovitiji, sanjarskiji uz još više ambijentalnosti.

NACIONAL: Odgovara li vama kao glumcu da tako kreirate likove?

To mi izrazito odgovara jer je to jako poticajno. Svakog dana možete doći s novim idejama, ne ponavljate i ne brusite uvijek jedan te isti tekst, iako i to ima svojih čari. Ovakav projekt stalno je u nastajanju, to je tkivo koje se miče, mijenja se, a zapravo je utemeljeno u našim iskustvima. U njemu se linija između privatnog i scenskog povremeno briše laganom „gumicom“ i zato likovi imaju više šanse biti autentični.

NACIONAL: Kakva je poruka predstave? Migranti koje države ne žele, koje EU ne želi, no usprkos tome su među nama, a obični ljudi ih prihvaćaju lakše od institucija.

Slušao sam neki dan našeg ministra unutar-njih poslova koji je objašnjavao kako na granici BiH s Hrvatskom, kod Bihaća postoji izbjeglički kamp, s ciljem da ti ljudi ilegalno prelaze granicu. To je zvučalo nevjerovatno. Pa valjda taj kamp postoji zato da bi ti ljudi imali sklonište, sanitarni čvor, neke minimalne uvjete za život, kada već njih desetina tisuća obitavaju na svijetu i bježe u bolji život. Mi u predstavi upozoravamo i na takav način razmišljanja, ali ne samo to. Pokušavamo ukazati i zašto je to tako, da je migracija najviše u našim glavama, u kojima su mnogi ljudi svoji lokalni šerifi. Mi bismo morali migrirati iz vlastitih moždanih opni i početi se ponašati normalno i ljudski. To je poruka koju se nadam da će predstava prenijeti i ukazati na taj problem publici.

NACIONAL: U podjeli su osim vas i Suzane Brezovec, koji ste veterani, mladi glumci Nataša Kopeč, Romina Tonković i Pavle Vrkljan. Kako se isprepliću vaše energije?

Oni kreiraju likove iz mladenačke zaigranosti, iz problema s kojima se suočavaju današnji mladi. Oni su dragocjeni u ovoj predstavi jer nam treba mlade energije, pa i iskrenosti. U predstavi će se i osjetiti to nesnalaženje mladih u ovom vremenu. Kako vrijeme neumitno prolazi pored nas, a mi ga ništa ne pitamo.

NACIONAL: Hoće li se ova pomalo avangardna predstava, rađena na netradicionalan način uklopiti u klasični repertoar festivala?

Ona će se potpuno uklopiti i temom i estetski. Zato što se kroz cijelu predstavu protežu prepoznatljivi dijalozi iz našeg recentnog života i uvjeren sam da će se mnogi u tome prepoznati. Ona bi trebala biti i tragikomična i zabavna i aktualna. U drugom dijelu otplovit ćemo u snove, no do premijere se još svašta može promijeniti, imamo još par dana proba.

NACIONAL: Osim što 20 godina igrate u predstavama Dubrovačkih ljetnih igara, uz njih ste i

stasali i odrastali. Kako gledate na razvoj festivala u budućnosti? Što bi trebalo mijenjati?

Igre imaju vrlo tešku zadaću: zadržati se s jedne strane u formi na koju su navikle generacije, u čemu još uvijek uspijevaju, a onda bi morale i donijeti nešto novo. Dubrovnik bi ponovo trebao postati grad teatra i kulture, a ne samo masovnog turizma. Masovnog turizma uvijek će biti jer Dubrovnik privlači masu ljudi i ne trebamo specijalno na tome raditi. No uvjeren sam da Dubrovačke ljetne igre mogu doživjeti preobrazbu u još zanimljiviju, raznolikiju, multikulturalniju priču. Ja sam optimist i mislim da će to doći samo po sebi. Hrvatska je u EU-u tek 8 godina. Razvojem pluraliteta unutar zemlje, a osobito nakon covid-krize doći će vrijeme za nove, mlade ljude koji će donijeti moderniji pristup konceptu Igara.

NACIONAL: Je li projekt „Luka sanjara“ smjer koji bi trebalo slijediti i bi li tu bilo problema?

Vjerujem da to ne bi bio problem. Glumci i umjetnici su za takvo umrežavanje, suradnju, razmjenu projekata i za rad na zajedničkom projektu, odnosno predstavi. Koprodukcija na filmu ima jako puno i to već godinama, osobito zbog financiranja koje je tada lakše. U kazalištu ih ima manje vjerovatno zato što postoji manji interes, a i novca je manje. Ova naša predstava je dobar pokazatelj da se može, da se mogu dobiti europska sredstva za regionalne koprodukcije. Vjerujem i da bi hrvatska publika na Dubrovačkim ljetnim igrama voljela vidjeti više predstava iz regije koje nemaju prilike gledati. Što se tiče zajedničkih projekata koji bi ujedinili ansamble iz različitih zemalja, to je zamislivo. Sjećam se jednog „Skupa“ koji smo radili s Ivicom Kunčevićem, u kojem je Kamila igrao kolega glumac Zoran Vujović s Cetinja. Bilo je to 2008., i bilo je sjajno da netko iz Crne Gore igra s nama. Nema razloga da i u budućnosti ne bude tako.

NACIONAL: Posljednjih godina kazalište je jako politično, kao i glumci, čak i onda kada tvrde da se politikom ne žele baviti. Zašto je to tako?

Glumci su oduvijek bili politični. Naši autori, osim toga, s pozicija umjetnosti kritiziraju

svakodnevne negativne pojave kojih smo svi svjesni možda na zanimljiviji, nekad i brutalniji način nego što to čine mediji. Oni obrađuju različite situacije na politički korektan, ali i nekorektan način, ali zašto ne? Ja tu ne vidim problem. Meni se čini da je veći problem naša vidljivost u kazalištima jer ako vam se na televizijskim kanalima i različitim digitalnim platformama nude stotine različitih serija i filmova, zašto bi netko išao u kazalište? Nije lako danas motivirati prosječne konzumente kazališnih sadržaja da dođu na predstavu.

NACIONAL: Osim što ste nagrađivani kazališni glumac, iza vas je fascinantna filmografija, a igrali ste i u nizu televizijskih serija. Vama kamera leži, ali što kažete na tezu da su srpski glumci bolji na filmu, zato što se na ADU ne radi dovoljno s kamerom, pa su hrvatski glumci neprirodni?

To su floskule, odnosno fama koja nije točna. Treba se samo držati savjeta starih naših kolega a to je da kad imaš kameru pored sebe, najbolje je zaboraviti na nju. Kamera je dobra prijateljica koju treba ignorirati i pustiti je da ona odradi svoje. I kada se postavlja klasično pitanje što mi je draže, teško mi je reći. Ja volim mijenjati i radne sredine i okruženja. Nedavno sam snimao seriju „Nestali“ s Joškom Lokasom i njegovom ekipom, drugu sezonu i kada god dođem na set, meni je drago, kao što volim raditi i na probama za novu kazališnu premijeru.

NACIONAL: Leže vam komične uloge.

To izlazi iz našeg ambijenta i podneblja. To je mediteranski temperament i zato se mogu pronaći u mnogo naših sugrađana, suseljana. Možda imam veći izbor likova i modela nego netko tko je odrastao u urbanoj sredini na sjeveru zemlje. Siguran sam da mi pomaže moj narodski pristup, sjećanja i moje zanimanje za ljude i običaje.

NACIONAL: Ima li dovoljno Držića na Igrama? Nedostaje li vam velika, klasična Držićeva predstava?

Pa igra se Držića, čak i lani, u covid-sezoni igrala se njegova „Grižula“ u režiji Saše Božića u Parku Gradac. Držić je konstantno prisutan. No sada čekamo mlade ljude da se pojave i uhvate u koštac s time. Trebaju nam polet i snaga, osobito kod redatelja koji bi postavio Držića onakvog kakvog bi htjela dubrovačka publika. Na primjer, na placi odnosno na Gundulićevoj poljani. Iako bi prvo trebalo malo izmaknuti restorane, a to je danas uzaludan posao. Nadam se da će se jednom opet, na nekom mjestu u Dubrovniku moći odigrati onaj Držić, u onim kostimima, s onom kapom i štapom Dunda Maroja kako tradicionalna publika voli.

NACIONAL: Kako kombinirate posao na Akademiji s ostalim kazališnim i filmskim obvezama?

Teško. Zato sam i uzeo godinu pauze, da se malo resetiram. Sva ta gašenja i budenja ekonomije zbog pandemije utjecala su na sve nas, pa mnogi osjećaju da bi trebalo malo prikočiti. I ja sam jedan od njih.

**'DUBROVAČKE
LJETNE IGRE mogu
doživjeti preobrazbu
u još zanimljiviju,
raznolikiju,
multikulturalniju
priču. Optimist sam
i mislim da će to doći
samo po sebi'**